

Simon Jenko

Rodil se je kot nezakonski kmečki sin v Podreči na Sorškem polju na Gorenjskem. Kasneje se je z materjo preselil k očetu, ki je bil bajtar. Osnovno šolo je obiskoval v Smledniku in Kranju, nato pa ga je leta 1847 vzel k sebi stric Nikolaj, ki je živel v Novem mestu. Tu je obiskoval gimnazijo in se zaljubil v Leopoldino Kuraltovo. Kasneje je bil premeščen na ljubljansko gimnazijo. Ta premestitev je bila zanj velikega pomena. Postal je Stritarjev sošolec, poleg tega pa je s skupino dijakov v šolskem letu 1854-1855 osnoval skriven leposlovni list Vaje, Po njem so sodelavci - poleg Jenka je bil kasneje pomemben predvsem še Fran Erjavec - dobili ime vajejci. Spodbudno okolje je nanj dobro vplivalo, saj je v Vajah objavil nekaj pesmi, predvsem pa je postal duša vajevskega kroga. Po maturi je ostal brez denarja in se je na materino željo vpisal v celovško bogoslovje, kjer pa ni dolgo zdržal. @e naslednje leto (1856) se je kljub revščini odpravil na Dunaj in se pridružil vrstnikom. Vpisal je klasično filologijo, jo zamenjal za zgodovino, nato pa leta 1857 začel s študijem prava. Objavljal je pesmi v Novicah in zagrebškem leptiru, novele in pesmi v Slovenskem glasniku, se preživljal kot domači učitelj, študij pa se mu je precej zavlekel. Leta 1863 se je za krajši čas vrnil domov, kjer je pripravljaval pesniško zbirko in se učil za izpite. Naslednje leto se je zaposlil v advokatski pisarni v Kranju, kasneje kot koncipient v Kamniku, nekaj mesecev pred smrtjo pa se je vrnil v Kranj, kjer je umrl za vnetjem možganov.

Jenko je začel pisati pesmi v dijaških letih, jih objavljaj po raznih leposlovnih listih, leta 1865 pa je svojo poezijo izdal v zbirki Pesmi. Napisal je nekaj epsko lirskih balad in romanc (Zimski večer Knezov zet; Zaklad), večinoma pa je pisal lirske pesmi, v katerih je opaziti Heinejev vpliv. Tematika se deli na štiri dele: ljubezensko (cikel Obujenke), domovinsko tematiko (pesmi Slevenslsa zgodovina; Samo; Adriansko morje), avtoretleksijo (pesmi ^lovek; Mladenič na zeleni gori; Mladenič in potok; Trojno gorje; Rodoljubki) in temo odnosa do narave (Obrazi). Njegova poezija nakazuje po eni strani težnje v smeri romantike, ki nadatjuje Prešernovo tradicijo (pesmi Pred durmi; Zakaj mi ne pišeš?), po drugi strani pa je prepoznati težnje po realističnem načelu, ki prikazuje življenje v stvarni podobi, brez čustvene vznesenosti. S tem je ustvaril prvo umetniško dovršeno različico slovenskega realizma. Največ takšnih elementov je najti v zadnjih Jenkovih pesmih cikla Obrazi, ki je nastal okoli leta 1860. Obrazi so kratke, trivrstične podobe iz življenja in narave, kjer je postavljena majhnost in minljivost človeškega življenja nasproti večnosti in neobčutljivosti stvarnosti in njenih zakonov. V prozi ni veliko pisal, vendar ima v slovenskem leposlovju pomembno mesto, saj se je z njo zelo približal psihološkemu realizmu V novelah Tilka in Jeprški učitelj (obe izšli leta 1858 v Slovenskem glasniku) je oblikoval lik čudaškega junaka in izpostavil njegovo duševnost. S ciklom desetih pesmi Obujenke je napisal najbolj znane ljubezenske pesmi, ki so nastale na Dunaju, pod vtisom stare novomeške ljubezni do leopoldine Kuraltove. Pesnik v njih obuja staro ljubezen (od tod naslov cikla), nekje z otoznimi motivi razhoda dveh zaljubljenecv, drugje s poudarjenimi čutnimi elementi.

Tilka

Tilka je vaški čudak, ki ima malo neneavadne noge in sicer so bile malo preveč skupaj pri kolenih in malo preveč narazen pri stopalih. Ko je bil star 25 let mu nekega dne oče reče, da bi bilo dobro, če bi se oženil. Pove pa mu tudi, da mu ni potrebno misliti katero bo vzela, saj mu je že on izbral ženo, katero mora naslednji dan zasnjubiti. Tilka se nato ves zamišljen odpravi spat in nato vso noč premišljuje o tem, kako bo naslednji dan zasnjubil svojo nevesto. Ko nazadnje le napoči dan za snubitev se Tilka po kosilu, ki mu ni nič kaj preveč teknil začne pripravljati za odhod. Najprej se napravi, a ker so se njegove hlače črnijo mora obleči očetove hlače, ki pa so mu preširoke. Ko je že nekoliko oddaljen od hiše iz žepa vzame pipo in tobak in kot pravi gospod natlači tobak v pipo in začne kaditi, a že po prvem dimu zakašlja, a to se mu zdi le dobro znamenje, zato kadi še naprej. Po tem ko že nekaj časa hodi vzame kamen in si reče: "Če zadanem drevo bo šlo vse po sreči, drugače pa ne", in zgreši, nato pa meče kamne tako dolgo, dokler ne pride v tako bližino drevesa iz katere je že težko zgrešiti in seveda zadane.

Ko se nazadnje le bliža hiši, ga nevesta že od daleč opazuje, in ko se toliko približa da ga nevesta že dobro vidi, se nevesta samo zakrohota in skoči v vežo. Tilka pa ujame samo njene besede "Tok neumen-široke hlače". Ko Tilka to sliši izgubi ves pogum, se obrne in začne teči nazaj od koder je prišel.